

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๘/๒๕๔๖

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคสังคมนิยมพัฒนา พรรคสังคมนิยมพัฒนายังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามมาตรา ๒๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ แล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป โดยได้มีหนังสือ ที่ ศร ๐๐๐๓.๒/๕๒๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และได้ส่งสำเนาคำร้องพร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ที่ ๓๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ ให้พรรคสังคมนิยมพัฒนาในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง (เพิ่มเติม) ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมพัฒนามีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมพัฒนาตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา พ.ศ. ๒๕๔๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๖ แล้วมีคำสั่งให้รับคำร้อง (เพิ่มเติม) ไว้ดำเนินการ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือ ที่ ศร ๐๐๐๓.๒/๒๗๑ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๖ แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และได้ส่งสำเนาคำร้องพร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ที่ ๓๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ให้พรรคสังคมนิยมพัฒนา ในฐานะผู้ถูกร้อง เพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมพัฒนาไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันทำการวันแรกภายหลังครบกำหนด ๑๘๐ วัน พรรคสังคมพัฒนาได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังนี้

(๑) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง จำนวน ๔ สาขา ได้แก่

(๑.๑) ลำดับที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๑.๒) ลำดับที่ ๒ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๓๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๑.๓) ลำดับที่ ๓ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๑/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๑.๔) ลำดับที่ ๔ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๒) การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค พร้อมทั้งได้จัดส่งทะเบียนสมาชิกพรรคสังคมพัฒนา (แบบ ท.พ. ๔) จำนวน ๕,๒๘๒ คน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดลำปาง จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนามีภูมิลำเนาอยู่ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า ในการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา มีการประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค โดยมีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมตามข้อบังคับพรรคและลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองจริงหรือไม่อย่างไร ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องได้แจ้งให้ทราบ ดังนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ลำดับที่ ๑ ว่า ได้สอบถามถ้อยคำผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคและผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าว

รวมจำนวน ๒๓ คน ซึ่งได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่าได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยมพัฒนาจริง แต่ยังไม่เคยมีการประชุมเพื่อจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาดังกล่าวแต่อย่างใด และต่อมาภายหลัง นางสาวไพรวลัย ศิลาวรรณ ผู้ประสานงานการจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าว และนายกุดั่น ศิลาวรรณ ผู้ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานสาขาพรรคได้มาให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ ว่าได้มีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จริง แต่ที่ได้ให้ถ้อยคำ ก่อนหน้านี้นี้ว่าไม่มีการประชุมเนื่องจากเข้าใจผิดในข้อเท็จจริง

(๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนนทบุรีได้รายงาน ว่า เนื่องจากเกิดอุทกภัย ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนา ลำดับที่ ๓ ดังกล่าว ได้ทันตามกำหนดเวลา โดยจะเร่งรัดตรวจสอบและรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ โดยด่วนต่อไป

(๓) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปางและประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนา ลำดับที่ ๒ และ ๔ ว่ามีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคทั้งสองสาขาดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมตามรายงานการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงลายมือชื่อในรายงานการประชุมดังกล่าวด้วยตนเองจริง

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขา พรรคสังคมนิยมพัฒนา ลำดับที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ เนื่องจาก

(๑) ข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา ข้อ ๕๕ และข้อ ๕๘ กำหนดว่า แผนและกำหนดระยะเวลา ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการ บริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐาน ทะเบียนราษฎรอยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นๆ ตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรค ได้อนุมัติให้ท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดจัดตั้งสาขาพรรคได้ให้มีหนังสือแจ้งต่อตัวแทนของสาขาพรรคนั้น เพื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคเป็นครั้งแรกภายในสามสิบวัน แต่ข้อเท็จจริงจากเอกสาร หลักฐานปรากฏว่า พรรคสังคมนิยมพัฒนาได้จัดประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนา ลำดับที่ ๑ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ ลำดับที่ ๒ จังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ลำดับที่ ๓ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ และลำดับที่ ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ ทั้งสี่สาขา ก่อนที่คณะกรรมการบริหารพรรค จะอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรคทั้งสิ้น เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ กรณีจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา

(๒) ข้อบังคับพรรคสังคมนิยม ข้อ ๕๕ กำหนดว่า ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่ง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคจากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขาพรรคนั้น จำนวน ๗ คน แต่ข้อเท็จจริงสาขาพรรคสังคมนิยมทั้งสี่สาขามีผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรค สาขาละ ๕ คน ซึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนิยม

(๓) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยม ลำดับที่ ๑ ปรากฏว่า ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคและผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคดังกล่าว รวมจำนวน ๒๓ คน ได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่เคยมีการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคสังคมนิยมแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมือง พิจารณาเห็นว่า ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคสังคมนิยม พรรคสังคมนิยมยังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕

พรรคสังคมนิยมได้รับสำเนาคำร้องพร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ที่ ๓๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ แต่พรรคสังคมนิยมมิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด และกลับแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคสังคมนิยมมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) จึงยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม และขอให้รับคำร้องไว้พิจารณาในคราวเดียวกันกับคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ และแม้ว่าพรรคสังคมนิยมได้รับสำเนา คำร้อง (เพิ่มเติม) พร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ ๓๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๖ แล้ว เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๖ แต่พรรคสังคมนิยมมิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

คำวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพรรคสังคมนิยมไม่เพียงจะไม่ได้แย้งข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคสังคมนิยม โดยอ้างว่าพรรคสังคมนิยมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ คือไม่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ได้อย่างน้อยหนึ่งสาขาในแต่ละภาค รวมถึงสาขาในสี่ภาค ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่รับจดทะเบียนคือ ภายในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่เพียงจะไม่ได้แก้ข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมตามข้อบังคับพรรคอีกด้วย กรณีจึงมีเหตุให้ยุบพรรคสังคมนิยมได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคสังคมนิยมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ